

Eymir'in Yaban Hayatı

Yazı Fotoğraf

YRD. DOÇ. DR. KORHAN ÖZKAN

ODTÜ Deniz Bilimleri Enstitüsü

Eymir Orta Anadolu'nun kurak bozkırlarında kurumadan kalabilmiş son vahalardan biridir. Ve pek çok canlının evi...

> Eymir'de Nisan ayında bahrilerin kur danslarını görmek mümkün.

Saz kamışçını Eymir'e baharın geldiğini hissediyor olmalı ki hepten huzursuzlanmaya başladı. Kasım ayından beri Nijerya'da dolanıp duruyor. Ama artık yeter. Yol uzun ve zorlu. Kolay değil önünde uçsuz bucaksız Sahra Çölü var. Çöl ile bitse iyi. Ya o yüksek Atlas Dağları ve ardından üzerinde durup dinlenecek bir adacık bile olmayan Akdeniz. Tam bir triatlon! Ama bu triatlonu bir kısa mesafe koşucusu gibi gücü yeterse belki hiç durmadan tamamlamak zorunda. Ya Eymir'in sazlıklarında ürettiği alan daha hızlı davranan başka bir kuş tarafından kapılırsa! Yok artık durmanın zamanı değil, bir an önce yola çıkmalı...

Eymir'in hikayesi biraz da saz kamışçınının hikayesi. Saz kamışçını kışı geçirdiği Sahra altı Afrika'dan yazın ürettiği Eymir sazlıklarına her sene göç eder. Bu göç o kadar zorlu ki yaklaşık 16 gram başladığı yolculuğu 5000 kilometre uçtuktan sonra ancak 12 gram olarak tamamlayabiliyor. Ataları için bu yolculuk belki daha kolaydı. Ama gerek sıtma korkusu gerekse de gıda güvenliği kaygıları sebebiyle son yüzyılda Anadolu'daki sulak alanların yarısını kuruttuk. Artık saz kamışçınının bu uzun ve zorlu göç yolculuğu sırasında biraz olsun durup da dinlenebileceği bir yer bulması çok daha zor.

İşte, Eymir, Orta Anadolu'nun kurak bozkırlarında kurumadan kalabilmiş son vahalardan biridir. Saz kamışçını bu vahada yalnız değil. Şu sıralar sakarmekeler, küçük batağanlar, macar ördekleri üreyecekleri yuvalarına dönmüş gölün üstünü doldurmuştur. Hatta bahriler muhteşem kur danslarına başlamıştır. Kayıkhanenin orada balık ekmek yerken bir ıslık sesi duyarsanız söğüt ağaçlarına bakmaya çalışın. Size ıslık çalanın bir ishakuşu olduğunu görebilirsiniz. Onlarca kuş türü Eymir'in sazlıklarında ve çevresindeki ormanlarda ürüyor. Yüzden fazlası ise daha da kuzeye göçerken Eymir'de biraz olsun soluklanma fırsatı buluyor.

Saz kamışçını kışı geçirdiği sahra altı Afrika'dan yazın ürettiği Eymir sazlıklarına her sene göç eder. Eymir'in hikayesi biraz da saz kamışçınının hikayesi.

Eymir kışın da kuşların sığınağı. Her sene onlarca kulaklı orman baykuşu Eymir'in yamaçlarındaki çamlarda günü geçirir. Herhalde, Eymir'deki sakinlik ve güven baykuşların topluca Eymiri seçmelerinin sebebidir.

Saz kamışçınına yuva olan sazlıklar bir göl ekosisteminin parçası. Eymir Gölü suiçi bitkileri, sayısız omurgasız canlıları, kurbağaları ve balıklarıyla zengin bir ekosistem. Göl, zorluklar da çekmedi değil. Yıllarca Oran tarafından gelen kanalizasyon sebebiyle hasta düştü. Aşırı besini bulan mikroskobik su bitkileri tüm gölü kaplayıp diğer tüm canlılara yaşamı dar ettiler. Şimdilerde kanalizasyon sorunu çözüldü. Ancak, yılların verdiği yorgunluk Eymir Gölü'nü astımlı bir çocuğa dönüştürdü. Ne zaman kurak bir yaz geçse gölün eski hastalığı nükseder.

(Fotoğraf
Zafer Kurnuç).

Yılların verdiği yorgunluk Eymir Gölü'nü astımlı bir çocuğa dönüştürdü. Ne zaman kurak bir yaz geçse gölün eski hastalığı nükseder.

> Saz kamışçını her sene Eymir'deki yuvalama alanı ile kışı geçirdiği Sahra altı Afrika arasında binlerce kilometrelik bir göç yolculuğu yapıyor

1 Soner Oruç, Kasım Kırangıç, 2014. ODTÜ'nün Kuşları.

2 Saz kamışçınının ötüşünü dinlemek isterseniz www.trakus.org sitesini ziyaret edebilirsiniz.

Buna rağmen Göl ve ODTÜ arazisi 76'sı üreyen 231 kuş ve 26 memeli türüne ev sahipliği yapıyor.¹ Eymir'in ev sahipliği yaptığı canlıların tamamının envaterini henüz bilemiyoruz. Şurası kesin ki Eymir ve ormanları şehrin içerisinde kalmış bir vaha olarak balıklardan, kelebeklere sayısız canlıya kucak açıyor.

Gölün çevresindeki ormanlar da çok zengin. Kemal Kurdaş ve mesai arkadaşlarının emekleriyle yeşeren yamaçlar ve tepelerde görebileceğiniz Orta Anadolu'nun karakteristik bozkırları bugün kuşların yanında pek çok memelinin de yuvası. Dizlerine ve soluklarına güvenenler Eymir'in kuzey yamaçlarından ODTÜ kampusuna doğru yürümeliler. Her an bir çalıdan yabani bir tavşanı kaldırabilirler ya da onlarca civcivini önüne katmış bir keklik ailesini. Hele bir de günün erken saatleri ise ufka doğru bakarlarsa tepelerin üzerinde yuvasının yolunu tutmuş bir tilkiyi görmeleri çok olası. Gerçi son yıllarda ODTÜ arazisini mesken tutan sokak köpekleri, tilkiler ile tavşanlara pek soluk aldırıyor. Buna rağmen yaban hayvanları mutlaka hala saklanacak bir yer buluyor olmalılar. Pek çoğumuza hayat yoldaşı olan sadık dostlarımız köpekler hepimiz için çok değerli. Ancak ekolojide bir kural vardır: Her canlı parçası olduğu ekosistem içerisinde güzeldir! Umalım da ODTÜ kampusundaki sokak köpekleri en kısa zamanda sıcak bir ev bulabilsinler ve Eymir'in yamaçları tekrar yaban hayvanlarına kalsın.

Saz kamışçını sazlardaki yuvasına çoktan varmıştır. Ne mutlu saz kamışçınına ki ODTÜ'nün özenli yönetimi altında yuvasını kurutulmaya ya da yapılaşmaya kaybetmeyecek. Bu yaz Eymir'e yürüyüşe gittiğinizde sazların kenarında yürürken bizim saz kamışçınının şarkılarına kulak kesilmeyi unutmayın.²